

Διευθυντική περίληψη

➔ Κύρια ευρήματα

1. Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός εξακολουθούν να είναι σημαντικά εμπόδια στην επίτευξη του στόχου ΕΕ 2020 για ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και στην πλειονότητα των Κρατών Μελών, η απόσταση από τους στόχους της ΕΕ για την απασχόληση, την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια. Το 2011 η φτώχεια έχει αυξηθεί στα περισσότερα από τα Κράτη Μέλη, ενώ παράλληλα η τάση εμφανίζεται να είναι αυξητική. Παρά την ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στην φτώχεια και στον κοινωνικό αποκλεισμό, η "Ετήσια Έρευνα Ανάπτυξης" (ΕΕΑ) και οι "Ειδικές Συστάσεις Χώρας" συνεχίζουν να επικεντρώνονται κυρίως στην οικονομική ανάπτυξη με βάση τη δημοσιονομική εξυγίανση και τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας.

2. Η οικονομική κρίση και τα μέτρα που εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση της επιβαρύνουν τις διαφορές αναφορικά με τις πολιτικές πρόνοιας και την κοινωνική προστασία στην ΕΕ· οι συνέπειες αυτών των μέτρων είναι ορατές, ειδικά σε χώρες του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής (ΠΟΠ)

Ενώ οι χώρες που πιέζονται λιγότερο από οικονομικές προσαρμογές και με περισσότερο καθιερωμένα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας κάνουν μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό και την βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, οι πιο ευάλωτες χώρες που λαμβάνουν οικονομική ενίσχυση από την ΕΕ (που παραδίδονται μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας) προβαίνουν σε δραστικές περικοπές που έχουν επιπτώσεις στο σύνολο του συστήματος πρόνοιας, αυξάνοντας έτσι την απόστασή τους σε σχέση με τις πρώτες.¹³ Ως αποτέλεσμα, οι διαφορές, στα επίπεδα της κοινωνικής προστασίας, ενισχύονται, ενώ παράλληλα διευρύνονται και οι διαφορές μεταξύ των Κεντρικών/Βορείων και Νοτίων/περιφερειακών μερών.

3. Η εξελισσόμενη κρίση προκαλεί μια δραματική αύξηση των ανισοτήτων και του κοινωνικού αποκλεισμού, εντός και μεταξύ των κρατών μελών

Αυτή η τάση θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια διάσπαση της κοινωνικής συνοχής, όχι μόνο μεταξύ των χωρών, αλλά και στο εσωτερικό των χωρών. Το γεγονός αυτό προκαλεί ανησυχίες, λαμβάνοντας υπόψη ότι, σε προηγούμενες δεκαετίες, η κοινωνική συνοχή ήταν μία από τις σημαντικότερες αρχές που καθοδηγούσε τη διαδικασία ολοκλήρωσης της ΕΕ. Η διόρθωση της παρούσας κατάστασης θα απαιτήσει μακροπρόθεσμα μέτρα καθώς η τρέχουσα

¹³ Caritas Europa, 2013, *The impact of the European crisis. A study of the impact of the crisis and austerity on people with a special focus on Greece, Ireland, Italy, Portugal and Spain*

διαδικασία υπονομεύει τη βάση για την πρόοδο προς την οικοδόμηση μιας Ευρώπης βασισμένης σε ίσες ευκαιρίες και κοινωνική δικαιοσύνη.

4. Οι τρέχουσες μεταρρυθμίσεις έχουν αρνητική επίπτωση στην πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και στην προστασία, ιδιαίτερα, των ευάλωτων ατόμων

Στις χώρες με υψηλότερα επίπεδα κοινωνικής προστασίας, τα ευάλωτα άτομα αντιμετωπίζουν αυξανόμενους περιορισμούς πρόσβασης σε κοινωνικές παροχές (αυξημένες προϋποθέσεις, λιγότερο εισόδημα, κλπ.) · στις χώρες με κατώτερο επίπεδο κοινωνικής προστασίας (συνήθως στα Νότια και στην περιφέρεια), ο κοινωνικός αποκλεισμός εμφανίζεται σε πιο έντονο βαθμό και τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των επιδομάτων, αδυνατούν να καλύψουν τις ανάγκες των ατόμων. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλοί άνθρωποι να αποκλείονται όχι μόνο από το οικονομικό σύστημα αλλά και από τις δημόσιες υπηρεσίες.¹⁴

5. Εμφάνιση αυξανόμενης επιδείνωσης των συνθηκών της αγοράς εργασίας με επιπλέον απολύσεις και αύξηση της ανεργίας

Σε πολλές χώρες, το μέγεθος της ανεργίας και τα αυξανόμενα ποσοστά έλλειψης εύρεσης εργασίας συνιστούν πλέον «διαρθρωτική ανεργία»· το μερίδιο της μακροχρόνιας ανεργίας (περισσότερο από 12 μήνες), καθώς και η ανεργία μεταξύ των νέων (15 έως 24 ετών) αυξάνεται συνεχώς, φθάνοντας σε ανεπίτρεπτα επίπεδα· ο αριθμός των νέων που δεν βρίσκονται σε απασχόληση, εκπαίδευση ή κατάρτιση αυξάνεται δραστικά. Αυτό θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο το μέλλον της απασχολησιμότητας των νέων εργαζομένων, κάτι που, με τη σειρά του, μπορεί να δυσκολέψει μια μελλοντική ανάκαμψη της αγοράς εργασίας, κυρίως στα ευάλωτα Κράτη Μέλη.

6. Άνοδος των ποσοστών φτωχών εργαζομένων και της επισφαλούς απασχόλησης

Η αύξηση των φτωχών εργαζομένων είναι καθοριστικός παράγοντας για την εισοδηματική ανισότητα, όχι μόνο λόγω υψηλών επιπέδων ανεργίας, αλλά και του αυξανόμενου αριθμού των συμβάσεων προσωρινής και μερικής απασχόλησης, καθώς επίσης και των χαμηλών μισθών και της έλλειψης ή του περιορισμού κοινωνικής ασφάλισης και παροχών (η ευέλικτη εργασία, αρκετά συχνά, προκαλεί αβεβαιότητα εργασίας). Αυτό κυρίως επηρεάζει τους νέους, που μετά από χρόνια ανεργίας αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο να γίνουν φτωχοί εργαζόμενοι.

7. Πρόσφατα στοιχεία αναδεικνύουν υψηλότερα επίπεδα και βαθύτερες μορφές φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού που επηρεάζουν παιδιά και νέους

¹⁴ Caritas Europa, 2013, *The Future of the Welfare State. A comparative study in EU-countries.*

Παιδιά, μακροχρόνια άνεργοι, νέοι και άτομα με χαμηλή μόρφωση έχουν ιδιαίτερος πληγεί από την κρίση. Το 2011, το 37,9% του πληθυσμού των 28 Μελών Κρατών της ΕΕ δεν μπορούσε να ανταποκριθεί σε απρόσμενα οικονομικά έξοδα.¹⁵ Σε πολλές χώρες, η παιδική φτώχεια αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια, επηρεάζοντας κάθε τομέα της ανάπτυξης ενός παιδιού και προκαλώντας σοβαρές μακροχρόνιες συνέπειες. Η φτώχεια των νέων και η μετάδοση της φτώχειας σε νέους ανθρώπους προκαλεί όλο και μεγαλύτερες ανησυχίες, αλλά το συγκεκριμένο πρόβλημα δεν φαίνεται να αποτελεί προτεραιότητα ούτε στην ΕΕ ούτε σε εθνικό επίπεδο.

8. Οι περικοπές ή το πάγωμα ορισμένων βασικών κοινωνικών υπηρεσιών εξωθεί σε σοβαρές μορφές αποκλεισμού.

Πολλές οικογένειες βιώνουν μια ισχυρότερη επιδείνωση των τωρινών συνθηκών διαβίωσής τους. Τα μέτρα λιτότητας μειώνουν τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών, που αποτελούν τη δικλείδα ασφαλείας για τους ανθρώπους σε κίνδυνο φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού· η αύξηση των τελών σε ορισμένες θεμελιώδεις υπηρεσίες (υγειονομική περίθαλψη, πρόσβαση στη δικαιοσύνη, στέγαση) έχει μακροπρόθεσμες αρνητικές συνέπειες για την αξιοπρέπεια των ανθρώπων, την απασχολησιμότητα και ικανότητα να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία.

9. Μεγαλύτερα ποσοστά μεταναστών αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού

Οι κυβερνήσεις και η ΕΕ καταβάλλουν προσπάθειες για να περιορίσουν και να ελέγξουν τις μεταναστευτικές ροές. Ορισμένα από τα μέτρα καταλήγουν σε περιοριστικές μεταναστευτικές πολιτικές που εξωθούν μεγαλύτερα ποσοστά μεταναστών από την επίσημη απασχόληση και από τα συστήματα κοινωνικής προστασίας προς παράνομες καταστάσεις· μια αύξηση της παράνομης μετανάστευσης, κατά πάσα πιθανότητα, θα προκαλέσει αύξηση της εργασιακής εκμετάλλευσης.

10. Παρά την αυξανόμενη σημασία στα θέματα των Ρομά στην ατζέντα της ΕΕ, η πραγματική πρόοδος στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους και των ίσων ευκαιριών παραμένει περιορισμένη

Πολλές Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης των Ρομά χρειάζονται βελτίωση αναφορικά με τον εντοπισμό συγκεκριμένων στόχων, την περιγραφή σταθερών μέτρων και την κατανομή επαρκών οικονομικών πόρων. Τη δεδομένη στιγμή δεν έχουν ένα πραγματικό ή θετικό αντίκτυπο στις εθνικές πολιτικές για τους Ρομά ή για τις συνθήκες διαβίωσής τους. Ορισμένες χώρες εξακολουθούν να απομακρύνουν Ρομά υπηκόους της ΕΕ χωρίς να τους δίνεται το δικαίωμα για αξιοπρεπή διαμονή και χωρίς ευκαιρίες για εκπαίδευση και απασχόληση λόγω προσωρινών περιορισμών (σε ορισμένες χώρες).

¹⁵ Eurostat, 2013, *Inability to face unexpected financial expenses (source: SILC)*.

11. Η αξιοποίηση Ευρωπαϊκών κονδυλίων ΕΕ είναι χαμηλή σε πολλές χώρες και η πρόσβαση σε αυτά Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων εξακολουθεί να είναι περιορισμένη

Οι χώρες με υψηλότερα ποσοστά ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού είναι μεταξύ εκείνων με τα χαμηλότερα επίπεδα αξιοποίησης ευρωπαϊκών κονδυλίων. Η Caritas Europa ανησυχεί ιδιαίτερα για το συγκεκριμένο θέμα. Αρκετά Κράτη Μέλη αυξάνουν τα ποσοστά αξιοποίησης για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, ανανεώνοντας το σχεδιασμό και ανακατανέμοντας τους πόρους λαμβάνοντας υπόψη τις νέες κοινωνικές ανάγκες· δυστυχώς σε αρκετά άλλα δεν παρατηρείται η ίδια στρατηγική. Επιπρόσθετα, η πρόσβαση των Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο εξακολουθεί να είναι περιορισμένη.

12. Η Ετήσια Έρευνα Ανάπτυξης 2013 συνεχίζει να επικεντρώνεται σε μέτρα για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης χωρίς να δίνει αρκετή προσοχή στην προώθηση διαφόρων μέτρων καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

Παρά το γεγονός ότι η Ετήσια Έρευνα Ανάπτυξης 2013, για πρώτη φορά, καλεί τα Κράτη Μέλη να (α) αποτρέψουν την παιδική φτώχεια, (β) επανεξετάσουν τα φορολογικά συστήματα που αυξάνουν την προκατάληψη έναντι του χρέους των νοικοκυριών και (γ) να παρέχουν ποιοτική και οικονομικά προσιτή παιδική φροντίδα, αφιερώνει πολύ περιορισμένη προσοχή σε μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση της φτώχειας, ενώ αυτή συνεχίζει να αυξάνεται στα περισσότερα από τα Κράτη Μέλη.

13. Πολύ λίγες Ειδικές Συστάσεις για το 2013 καλύπτουν το θέμα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού· μερικές από αυτές μπορεί να προκαλέσουν την αύξηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

Αν και υπάρχουν μερικές Ειδικές Συστάσεις που μπορούν να συμβάλουν στη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, οι περισσότερες είναι ανεπαρκείς. Δεν είναι αρκετά λεπτομερείς ή μπορεί να οδηγήσουν άμεσα σε αύξηση της φτώχειας (μερικές σχετίζονται με περικοπές προϋπολογισμού και χαμηλότερες δαπάνες δημόσιας επένδυσης). Από την άλλη πλευρά κάποιες άλλες μπορεί να έχουν θετικές ή αρνητικές επιδράσεις ανάλογα με την ερμηνεία και τον τρόπο εφαρμογής τους.

14. Παρατηρήθηκε η διεξαγωγή μιας ελλειμματικής, περιορισμένης ή μη αποτελεσματικής συμβουλευτικής από τα Κράτη Μέλη κατά τη διάρκεια εκπόνησης του ΕΜΠ

Η κακή συμβουλευτική αποτυπώνει το χάσμα μεταξύ των κοινωνιών και των σχεδιαστών πολιτικής, και συμβάλλει στο να γίνονται αντιληπτά τα προγράμματα και οι διαδικασίες της ΕΕ ως μη δημοκρατικά κινούμενα. Οι συνέπειες μιας τέτοιας αντίληψης μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ΕΕ του να εκληφθεί ως ένας οργανισμός μακριά από την πραγματικότητα των μέσων ανθρώπων.

➔ Βασικές συστάσεις

Η στρατηγική "Ευρώπη 2020" ισχυρίζεται ότι προωθεί έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, ενώ στην πραγματικότητα ο πυλώνας κοινωνικής ένταξης της στρατηγικής δείχνει να έχει ξεχαστεί. Η διαδικασία υλοποίησης της στρατηγικής που ονομάζεται "το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο" επικεντρώνεται κυρίως σε μακροοικονομικές εξελίξεις, ενώ η φτώχεια και οι επιπτώσεις της δεν συμπεριλαμβάνεται στα μακροοικονομικά στοιχεία που θα παρακολουθούνται. Αυτό θέτει τα ακόλουθα ερωτήματα: τι άλλο είναι η φτώχεια, αν δεν είναι στοιχείο μακροοικονομικών; Και τι είναι μια μακροοικονομική εξέταση όταν δεν υπολογίζει τη φτώχεια;¹⁶ Εξάλλου, οι πολιτικές που προωθούνται δεν θα πρέπει να εστιάζονται μόνο στην αύξηση των ποσοστών απασχόλησης στην Ευρώπη, αλλά και στη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Αυτοί οι δύο στόχοι της στρατηγικής "Ευρώπη 2020" πρέπει να εφαρμόζονται παράλληλα, και το ένα δεν πρέπει να επιτυγχάνεται σε βάρος του άλλου.

Το 2011, η έκθεση *Caritas Europa Shadow Report* υπογράμμισε το γεγονός ότι τα Εθνικά Μεταρρυθμιστικά Προγράμματα (ΕΜΠ) επικεντρώνονται κυρίως στην οικονομία, στις δημοσιονομικές προσαρμογές και στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, και είχαν την τάση να παραμελούν τα κοινωνικά ζητήματα. Το 2012, στην 22η έκδοση της έκθεσης, η Caritas Europa επιβεβαίωσε ότι αυτή η τάση συνεχίστηκε σε όλη τη διαδικασία της "Ευρώπη 2020" (Ευρωπαϊκό Εξάμηνο). Ως εκ τούτου προέβη σε συστάσεις για την διαδικασία υλοποίησης της στρατηγικής "Ευρώπη 2020" και των επιμέρους τομέων της.

Οι παρακάτω συστάσεις προτείνονται σε σχέση με τα διάφορα στοιχεία της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και απευθύνονται στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και κυβερνήσεις που διαδραματίζουν βασικό ρόλο κατά την εφαρμογή της στρατηγικής "Ευρώπη 2020".

Μηχανισμοί διαδικασιών και χρηματικής σταθερότητας "Ευρώπη 2020"

Η Caritas Europa εξακολουθεί να πιστεύει ότι το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο έχει προοπτικές να καταστήσει τη στρατηγική "Ευρώπη 2020" περισσότερο κοινωνικά ευέλικτη. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη φτώχεια στην Ευρώπη η Caritas Europa συνιστά:

1. Η καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού θα πρέπει να είναι πιο ορατή σε όλη τη διαδικασία εφαρμογής της στρατηγικής "Ευρώπη 2020"

Η ΕΕΑ θα πρέπει να επικεντρωθεί στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, σε εφάμιλλο βαθμό με τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Επιπλέον:

- ➔ Θα πρέπει να αναφέρει ξεκάθαρα ότι οι προτεραιότητες της ΕΕ για το 2014 θα πρέπει να περιλαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση της αυξανόμενης φτώχειας μεταξύ ομάδων όπως: οικογένειες και παιδιά, μετανάστες, νέοι, Ρομά και εργαζόμενοι. Επιπλέον, θα πρέπει να προωθεί πολιτικές αντιμετώπισης των αιτιών της φτώχειας, συμπεριλαμβανομένων της επισφαλούς απασχόλησης, της περικοπής των παροχών και της παγιοποίησης της πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες.

¹⁶ Caritas Europa, 2013, *The Future of the Welfare State. A comparative study in EU countries.*

- ➔ Οι Κατευθυντήριες γραμμές για τα ΕΜΠ 2014 θα πρέπει να καλέσουν τα Κράτη Μέλη να παρουσιάσουν πώς εφαρμόζουν ή σχεδιάζουν να εφαρμόσουν αυτά τα θέματα στις εθνικές τους πολιτικές.

Σε όλες τις χώρες θα πρέπει να χορηγηθούν Ειδικές Συστάσεις για τη φτώχεια (ειδικά σε αυτές που αντιμετωπίζουν αυξανόμενη φτώχεια ή φτώχεια άνω του μέσου όρου της ΕΕ). Επιπλέον:

- ➔ Οι Ειδικές Συστάσεις που σχετίζονται με την ενεργοποίηση της αγοράς εργασίας πρέπει να καλέσουν τα Κράτη Μέλη να εφαρμόσουν ενέργειες που πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας.¹⁷ Οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας που προωθούνται μέσα από τις Ειδικές Συστάσεις πρέπει να αξιολογούνται έναντι του κινδύνου παράδοσης χαμηλόμισθων ή επισφαλών θέσεων εργασίας.
- ➔ Πρέπει να ληφθεί υπόψη ο κοινωνικός αντίκτυπος των συστάσεων (ειδικά εκείνων που ζητούν μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης) στη διαδικασία σύνταξης των Ειδικών Συστάσεων.

Τα ΕΜΠ πρέπει να είναι περιεκτικότερα στα θέματα κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης, με εστίαση στους στόχους που σχετίζονται με τη μείωση της φτώχειας. Θα πρέπει, επίσης, να περιγράφουν λεπτομερώς πώς οι εθνικές πολιτικές αντανακλούν τις Προτεραιότητες της ΕΕΑ που σχετίζονται με τη μείωση της φτώχειας.

2. Οι χώρες του ΠΟΠ πρέπει να έχουν ευκαιρίες για πρόοδο προς την επίτευξη των κοινωνικών στόχων της στρατηγικής "Ευρώπη 2020"

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η οικονομική βοήθεια συνεπάγεται με οικονομικές και δημοσιονομικές περικοπές, οι οποίες προκαλούν μια μείωση σε βασικές υπηρεσίες και παροχές, οδηγώντας σε αύξηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, η Caritas Europa συνιστά:

- ➔ Οποιαδήποτε προϋπόθεση για τη χρηματοδοτική ενίσχυση που οδηγεί σε εγκατάλειψη ή αποδυνάμωση της καθολικότητας των υφιστάμενων βασικών υπηρεσιών πρέπει να αποφεύγεται, καθώς η συγκεκριμένη προσέγγιση έρχεται σε αντίθεση με βασικά κοινωνικά δικαιώματα και οδηγεί σε αύξηση της φτώχειας και της ανισότητας.
- ➔ Σε αυτές τις χώρες θα πρέπει να διασφαλισθεί η καθολική πρόσβαση σε μια σειρά από υπηρεσίες καθώς και στο ελάχιστο εισόδημα, με ανάλογη, εάν είναι απαραίτητο, υποστηρικτική βοήθεια.
- ➔ Η ευρωπαϊκή χρηματική συνδρομή θα πρέπει να υποστηρίζει τα μέτρα που αποσκοπούν σε κοινωνικές επενδύσεις συμπεριλαμβανομένων επενδύσεων σε παιδιά και νέους.
- ➔ Στις χώρες που βρίσκονται υπό καθεστώς χρηματικής υποστήριξης ("Χώρες του Προγράμματος") θα πρέπει να δίδεται πλήρες πακέτο Ειδικών Συστάσεων όπως

¹⁷ Οι αξιοπρεπείς θέσεις εργασίας πρέπει να δίνουν την ευκαιρία στους ανθρώπους να ζήσουν μια αξιοπρεπή ζωή μέσω της απασχόλησης. Τα στοιχεία της πρέπει να περιλαμβάνουν ικανοποιητικό εισόδημα, εργασιακή ασφάλεια και κοινωνική προστασία για τις οικογένειες, καλύτερες προοπτικές για προσωπική ανάπτυξη και κοινωνική ένταξη, και ελευθερία έκφρασης των απόψεων τους". Για περισσότερες πληροφορίες, όπως ανατρέξετε στο: Poverty in Europe: A learning and working Europe, Caritas Europa 2010.

στις υπόλοιπες χώρες· οι Ειδικές Συστάσεις δεν πρέπει να περιορίζονται στο να καλούν τα Κράτη Μέλη να εφαρμόσουν τα Μνημόνια Συναντίληψης για αυτές τις χώρες.

Θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν επείγοντως προκειμένου να αναστραφούν οι αυξανόμενες τάσεις φτώχειας

Οι Ευρωπαϊκές στατιστικές και τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από οργανώσεις της Caritas που εργάζονται στην πρώτη γραμμή δείχνουν ότι τα παιδιά και οι φτωχές οικογένειες, η νεολαία, οι Ρομά και οι μετανάστες συνεχίζουν να επηρεάζονται ιδιαίτερα από τη φτώχεια και τον αποκλεισμό. Τα τελευταία χρόνια, η κατάσταση τους επιδεινώθηκε ως αποτέλεσμα τόσο των περικοπών στις δημόσιες δαπάνες για βασικές κοινωνικές υπηρεσίες και παροχές, όσο και εξαιτίας της αυξανόμενης ανεργίας και των αυξανόμενων κόστων διαβίωσης. Επιπλέον, οι θέσεις εργασίας είναι όλο και λιγότερο επαρκείς για την πρόληψη από τη φτώχεια. Τα Κράτη Μέλη, λοιπόν, πρέπει να εφαρμόσουν πολιτικές αντιμετώπισης των παραπάνω προκλήσεων, ενώ και η ΕΕ θα πρέπει να τις ιεραρχήσει στις διάφορες διαδικασίες και ημερήσιες διατάξεις της.

3. Στη διαδικασία της στρατηγικής για την “Ευρώπη 2020” πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην παιδική και οικογενειακή φτώχεια και θα πρέπει να έχουν σαφή αντανάκλαση στα προγράμματα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η παιδική φτώχεια συνεχίζει να αυξάνεται, και αντιλαμβανόμενη τις μακροπρόθεσμες σοβαρές συνέπειες της παιδικής φτώχειας για την Ευρωπαϊκή κοινωνία, η Caritas Europa συνιστά:

- Η παιδική φτώχεια θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με συγκεκριμένες Ειδικές Συστάσεις (ιδιαίτερα για τις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά ή όπου τα παιδιά επηρεάζονται πρωτίστως από τη φτώχεια, σε σύγκριση με άλλες ομάδες).
- Τα Κράτη Μέλη θα πρέπει να συμπεριλάβουν μέτρα για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και να συγκεντρωθούν περισσότερο στη φροντίδα των παιδιών στα ΕΜΠ τους.
- Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΚΤ πρέπει να επιδεικνύουν πώς τα Κράτη Μέλη επενδύουν στην καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας.
- Η Σύσταση για Επένδυση στα παιδιά πρέπει να εφαρμοστεί και να ενσωματωθεί στις εθνικές πολιτικές.

4. Απαιτούνται στοχοθετημένα και ολοκληρωμένα μέτρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας των νέων

Λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη φτώχεια μεταξύ των νέων, η Caritas Europa συνιστά:

- Τόσο η ΕΕΑ, όσο και οι Ειδικές Συστάσεις πρέπει να καλούν τα Κράτη Μέλη να υλοποιούν μέτρα που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ποιότητας και της αξιοπρεπούς εργασίας για τους νέους ανθρώπους.
- Τα ΕΜΠ πρέπει να αναφέρονται στα αντίστοιχα μέτρα που λαμβάνονται για την πρόληψη νέων ανθρώπων από του να γίνουν φτωχοί, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των ανέργων νέων, όταν συμμετέχουν σε προγράμματα ενεργοποίησης (εργασίας)· τα ΕΜΠ θα πρέπει, επίσης, να αναφέρονται στα

σταθερά μέτρα που εισήχθησαν προκειμένου να αναχαιτισθεί η ασταθής και η ανασφαλής απασχόληση των νέων.

- ➔ Εφαρμόζοντας την *Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων*, τα Κράτη Μέλη πρέπει να προβαίνουν σε μια εκ των προτέρων αξιολόγηση των μέτρων, όπως είναι οι μαθητείες ή πρακτική άσκηση σε σχέση με τις δυνατότητες για τη δημιουργία θέσεων εργασίας που αποτρέπουν του να γίνουν φτωχοί. Κάθε κίνδυνος δημιουργίας επισφαλούς απασχόλησης θα πρέπει να αποφεύγεται κατά την εφαρμογή προγραμμάτων του ΕΚΤ.

5. Εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών για τους μετανάστες

Λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχή έκθεση των μεταναστών στη φτώχεια και στον κοινωνικό αποκλεισμό, καθώς και τις αυξανόμενες ξενοφοβικές συμπεριφορές που παρατηρήθηκαν σε όλη την Ευρώπη, η Caritas Europa συνιστά:

Η ένταξη των μεταναστών πρέπει να ενσωματωθεί σε πολιτικές, που συνεπάγεται ότι θα πρέπει να εφαρμοστεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για να καλυφτούν οι ανάγκες τους. Τα μέτρα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- ➔ Διευκόλυνση της πρόσβασης των μεταναστών στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, στέγασης και κοινωνικών υπηρεσιών με την παράλληλη λειτουργία εισαγωγικών προγραμμάτων ένταξης για τους νεοεισερχόμενους.
- ➔ Πραγματοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και προγράμματα ενεργοποίησης της αγοράς εργασίας, καθώς και διευκόλυνση στην αναγνώριση των επισήμων εκπαιδευτικών προσόντων τους στη βάση αποκτημένων ικανοτήτων. Η ΕΕ θα πρέπει να παρακολουθεί διεξοδικά και επιμελώς την εφαρμογή της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων.
- ➔ Τα Κράτη Μέλη θα πρέπει να εγγυούνται την πρόσβαση των μεταναστών στα βασικά δικαιώματα, με παράλληλη διασφάλιση των βασικών δικαιωμάτων για τους παράνομους μετανάστες, όπως η ιατρική περίθαλψη, η εκπαίδευση και η συνηγορία.

6. Η Σύσταση για Αποτελεσματικά Μέτρα Ενσωμάτωσης των Ρομά θα πρέπει να εφαρμοστεί

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ένα υψηλό ποσοστό των Ρομά συνεχίζει να υποφέρει από απόλυτη φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό σε ολόκληρη την ΕΕ, η Caritas Europa συνιστά:

- ➔ Το Συμβούλιο πρέπει να εγκρίνει τη *Σύσταση σχετικά με μέτρα αποτελεσματικής ενσωμάτωσης των Ρομά μέσα στα Κράτη Μέλη*.
- ➔ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να παρακολουθεί την αποτελεσματική εφαρμογή της, συμπεριλαμβανομένης της καλύτερης χρήσης των μέσων της ΕΕ (οδηγιών ΕΕ, πολιτικές και κονδύλια), καθώς και μια αποτελεσματική εφαρμογή των *Εθνικών Στρατηγικών Ένταξης των Ρομά*.
- ➔ Η Επιτροπή πρέπει να παρακολουθεί την ένταξη στοχοθετημένων μέτρων στους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης και της στέγασης στα Επιχειρησιακά Προγράμματα κονδυλίων της ΕΕ 2014-2020.

7. Οι πολιτικές που εφαρμόζονται πρέπει να αποτρέπουν τη δημιουργία συνθηκών που οδηγούν στη φτώχεια των εργαζομένων και στον κατακερματισμό της αγοράς εργασίας

Λαμβάνοντας υπόψη τον αυξανόμενο κατακερματισμό της αγοράς εργασίας και της φτώχειας των εργαζομένων, η Caritas Europa συνιστά:

- Η καταπολέμηση της επισφαλούς απασχόλησης πρέπει να είναι ένα από τα βασικά στοιχεία των εθνικών και Ευρωπαϊκών πολιτικών για την απασχόληση.
- Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή όταν παρουσιάζει τις Προτεραιότητες για την ανάκαμψη με πολλές θέσεις εργασίας και βελτίωση της απασχολησιμότητας της ΕΕΑ, πρέπει να δίνει έμφαση στη σημασία της δημιουργίας αξιοπρεπών θέσεων εργασίας που αποτρέπουν τη φτώχεια.
- Κατά συνέπεια, μέσω των Ειδικών Συστάσεων, θα πρέπει τα Κράτη Μέλη να κληθούν να επισημάνουν (όπου είναι σχετικό) τα θέματα των κατώτατων μισθών, τη μείωση της εργασιακής ασφάλειας, την ευρεία εφαρμογή θέσεων εργασίας προσωρινής και μερικής απασχόλησης και τις προσπάθειες να αντικατασταθούν οι θέσεις εργασίας με μέτρα ενεργοποίησης εργασίας όπως οι μαθητείες. Ο κίνδυνος δημιουργίας επισφαλούς απασχόλησης κατά την υλοποίηση των έργων του ΕΚΤ με στόχο την δημιουργία θέσεων εργασίας θα πρέπει να αποφεύγεται.

Κοινωνική Επένδυση και Κονδύλια της ΕΕ

8. Είναι επιτακτική η ανάληψη πρωτοβουλιών κοινωνικής επένδυσης για την αντιμετώπιση του αρνητικού αντίκτυπου των δημοσιονομικών προσαρμογών

Λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη ανισότητα και τις αρνητικές επιπτώσεις των μέτρων λιτότητας ειδικά σε χώρες υπό καθεστώς χρηματικής υποστήριξης από την ΕΕ, η Caritas Europa συνιστά:

- Να αναληφθούν πρωτοβουλίες κοινωνικής επένδυσης στα Κράτη Μέλη για να αντισταθμιστούν τα αρνητικά αποτελέσματα των δημοσιονομικών επανορθώσεων.
- Οι πρωτοβουλίες, που υποστηρίζονται από τις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, με την παράλληλα προώθηση τους από διάφορες εσωτερικές διαδικασίες της ΕΕ, πρέπει να στοχεύουν στην προστασία των υπαρχόντων κοινωνικών χαρακτηριστικών των κρατών πρόνοιας και στην ενίσχυση των κοινωνικών πυλώνων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου.
- Μεταξύ των διαφόρων μέτρων, η δημιουργία νέων ποιοτικών θέσεων εργασίας πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, όπως επίσης και οι πρωτοβουλίες που ενισχύουν τις επιχειρήσεις Κοινωνικής Οικονομίας και τις κοινωνικές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος με παράλληλη ενίσχυση του ρόλου του μη-κερδοσκοπικού τομέα στη δημιουργία διαφόρων μορφών απασχόλησης για άτομα που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

9. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσει ότι το Κοινωνικό Επενδυτικό Πακέτο (ΚΕΠ) υλοποιείται σε εθνικό επίπεδο

Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της Ατζέντας του ΚΕΠ, είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί η σωστή εφαρμογή του σε εθνικά επίπεδα· ως εκ τούτου η Caritas

Europa συνιστά στην Επιτροπή να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσει ότι το ΚΕΠ υλοποιείται μέσα από την:

- Ενσωμάτωση των ειδικών προτεραιοτήτων του ΚΕΠ στο πλαίσιο της ΕΕΑ· οι μεταρρυθμίσεις που προωθούνται μέσω των Ειδικών Συστάσεων θα πρέπει να περιλαμβάνουν σταθερές συστάσεις που στοχεύουν στην εφαρμογή των ειδικών μέτρων του ΚΕΠ
- Πρόοδο σχετικά με την εφαρμογή του ΚΕΠ, που θα πρέπει να υπάρχει ανατροφοδότηση μέσω των ΕΜΠ.
- Εφαρμογή του ΚΕΠ που θα πρέπει να υποστηριχθεί από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ, και ειδικότερα από το ΕΚΤ.

10. Αυξημένη Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση για τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

Λαμβάνοντας υπόψη το χαμηλό επίπεδο των δαπανών του ΕΚΤ και τις δυσκολίες των Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων στην πρόσβαση των κονδυλίων της ΕΕ, η Caritas Europa συνιστά:

- Προκειμένου να αποφευχθούν οι αποδεδμεύσεις κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, τα αναξιποίητα κονδύλια θα πρέπει να αναδιατεθούν σε προγράμματα που στοχεύουν στην στήριξη της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης, ιδίως για τις πιο ευάλωτες ομάδες.
- Λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή περικοπών σε κοινωνικές υπηρεσίες και στη βοήθεια προς τους περισσότερο ευάλωτους, το μερίδιο του ΕΚΤ στις πολιτικές συνοχής και στήριξης για τη μείωση της φτώχειας στα προγράμματα του ΕΚΤ πρέπει να εξασφαλιστεί στα υψηλότερα δυνατά επίπεδα (συγχρηματοδότησης)
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να εγγραφεί μια συνεκτική προσέγγιση στην αντιμετώπιση των ζητημάτων που σχετίζονται με τη μείωση της φτώχειας και την κοινωνική ένταξη, κατά τις διαπραγματεύσεις των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2014-2020. Στα προγράμματα θα πρέπει να δοθεί μεγάλη σημασία στις αιτίες και στους παράγοντες που οδηγούν στη φτώχεια μεταξύ των παιδιών, των οικογενειών, μεταξύ της νεολαίας και του εργαζόμενου πληθυσμού, καθώς και μεταξύ των Ρομά και των μεταναστών.
- Η χρήση της Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης για την εφαρμογή Ειδικών Συστάσεων για τη φτώχεια και την κοινωνική ένταξη, καθώς και όλες οι σχετικές προτεραιότητες του ΚΕΠ, θα πρέπει να παρακολουθούνται επαρκώς τόσο μέσω της διαδικασίας παρακολούθησης των Κονδυλίων της ΕΕ, όσο και μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.
- Τα Κράτη Μέλη θα πρέπει να απλουστεύσουν τη διαδικασία εφαρμογής της Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, κυρίως μέσω απλουστευμένων διαδικασιών και άλλων μορφών που προβλέπονται στο σχέδιο κανονισμών.
- Οι Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών πρέπει να αναγνωριστούν ως αξιόπιστοι εταίροι στη διαδικασία προγραμματισμού και Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και στην εφαρμογή των κονδυλίων της ΕΕ που στοχεύουν στη βοήθεια των ευάλωτων ομάδων.

Ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία “Ευρώπη 2020”

11. Αύξηση και βελτίωση της διαδικασίας του διαλόγου με την Κοινωνία των Πολιτών

Λαμβάνοντας υπόψη τη φθίνουσα εμπιστοσύνη των πολιτών στην ΕΕ και τις περιορισμένες διαβουλεύσεις που πραγματοποιούνται από τα Κράτη Μέλη κατά την εκπόνηση των ΕΜΠ τους, η Caritas Europa συνιστά:

- Βελτίωση των μεθόδων συμμετοχής με παροχή επαρκούς χρόνου για τους φορείς να ανταποκριθούν στη διαβούλευση της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.
- Δημιουργία μόνιμων δομών για τη διαβούλευση και τη συμμετοχή τους, συμπεριλαμβανομένων όλων των ενδιαφερόμενων ομάδων με στόχο την ανάπτυξη διαδικασιών ουσιαστικού διαλόγου, προχωρώντας από την αλληλοενημέρωση στην πλήρη συμμετοχή.
- Διευκόλυνση προς μόνιμο διάλογο μεταξύ της Επιτροπής, των Κρατών Μελών και των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών κατά την προετοιμασία και έγκριση των ΕΜΠ και των ΕΕΑ.